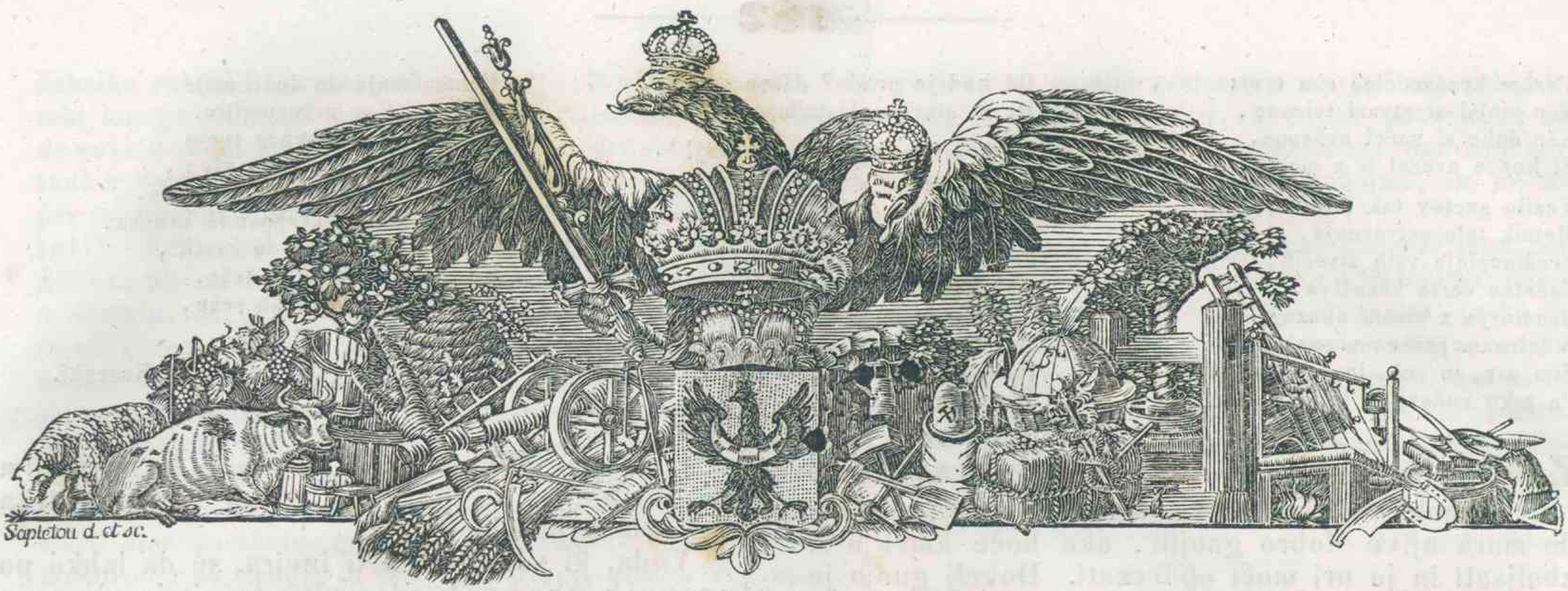

Kmetijske in rokodélske novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajnske kmetijske družbe.

Tečaj IV. *V srédo 18. Listopáda 1846.* List 46.

Oda Bog *)

O ti prostranstva neizméren,
V osnovi bitja sam čutljiv,
Vremén tečenja neprezéren,
Brez lica v treh osobah živ;
Edin in vedno duh povsoten,
Nikolj začet, nikir stanóten,
Nikomur ved, izkaz, izlog;
Ki vse so sabo napolnuje,
Objemlje, stvari, ohranuje,
Imenovan ki nam je — Bog!

Premeril ocean globoki,
Soštel bi pesk in zvezd očí
Modrosti bistre um visoki,
Le tebi mére, čisla ni!
Celó duhovam posvečenim,
Iz bleska tvojiga rojenim,
Ni moč prebrati tvojih knjig,
Če v tebe misli derzno vprejo,
O veličanstvu tvojim mrejo,
Ko v večnosti preminjen mig.

Kaósa bitnost pretečeno
Iz brezdna večnosti pozval,
In večnost, od nekdaj rojeno,
Si v sebi samim osnoval.
Po sebi sebe sostavljaje,
Iz sebe lastnih sil sijaje,
Si svit, ki svetu je iztek;
Storivši vse z besedo jedno,
Se prostiraje v djanju vedno,
Si bil, in si, in boš na vek.

Verigo bitij v sebi snuješ,
Jedinši v sebi vse živiš,
Začetek s koncam ti sklepuješ,
Življenje, smert delé, noviš.
Kot iskre vderajo, pospé se,
Iz tebe sonca tak rodé se;
Kot zimske mrazne ure v zrak
Drobtince ivja blesketajo,
Se zibljejo, verté, sijajo
Pod tabo v brezdnih zvezde tak.

Svetil gorečih milioni
V nezmérnosti širín tekó,
Namena tvojiga zakoni
Življenjedarno luč lijó.
Pa té ognjene vse lampade,
Kristalov žarnih té gromade,
Valov kipečih zlat obroč,
Bleskeči jasni ti zrakovi,
Sviteči skupno vsi svetovi,
O tebi so — o dnevu noč.

Kot kaplica spušena v morje
Je pred téboj oblok nebes,
Kaj z mano vred očitno stvorje,
In kaj o tebi, kaj sim jez?
V nadzračnim oceanu zdatno
Če množim svete vse stokratno
Z milionmi druzih — in če to
S teboj primerim, derzen zdenja,
Je komaj male pikce tenja,
In jez o tebi — nič celó.

Clo nič! — Pa v meni ti bleskuješ,
In z veličanstvam svôh dobrot
Ti sebe v meni obrazuješ,
Kot sonce v mali kapli vod.
Nič! — Pa življenje v meni snuje,
Na kviško vedno me dviguje
Nesitih želj nekak občut;
On biti mora, duša pravi,
Prevdarja, misli, sklepe stavi:
Jez sim — tedaj in on je tud.

Ti si! — priroda oznanuje,
Pričuje to mi serca krič,
Razum me tega uveruje,
Ti si! — tedaj jez nisim nič!
Vesoljnosti kolence mično,
Postavljeno v sredíno dično

---

*) Pričijočo pesem smo zavoljo njene neprecenljive lepote iz ruso — slavjanskiga narečja poslovenili. Po naše bi se ji, znabiti, bolj priložno reklo „Pesem ali Oda v Boga — ali Oda Bogu — ali Oda v božjo slavo i. t. d.“ Tode mi mislimo, de deržeči se originalniga napisa tudi ne zaidemo, kér nam je čisto in gladko razumljiv in zraven tega v sebi samim pevsko in modroljubno vrednost ima. Bog je predmêt cele pesmi od perve do zadne besede, zatorej se po vsi pravici imenovati smé: „Oda Bog.“

Zložil jo je v rusko-slavjanskim narečji Gabriel Romanovič Deržávin, pevic glasovit, pogumen vojšak, visokovreden uradnik, zadnič justicminister ruskiga cesarstva, v Kazanu 1743 rojen in umerl blizo Novogoroda v svoji grajšini Zvanki 8. dneva Rožencveta 1819. Neumerjočo slavo si je z njo pridobil. Urno je prestavljena bila v mnogo evropejskih jezikov, po našimu znanju v latinskiga, poljskiga, in britanskiga. Nar veči čast pa jo je v Azii zadela — čast s ktero se dosihmal gotovo nobena pesem evropejskih jezikov ponositi ne zamore. Kitajski cesar, vladar — kakor se bere — čez blizo tri sto milijonov podložnih, to je ravno tisti cesar, ki kmetistvo tako visoko časti, de po navadi in postavi vsako leto z lastnima rokama orje, brazde reže in seje, jo je namreč v kitajski jezik prestaviti, na nar lepši kinežko svilo z zlatimi čerkami natisniti in v veden spomin in premišlovanje na steno svoje spavne izbe obesiti dal. Rekli bi tedaj, de bo tudi našiga premislika vredna.

O našimu delu ne bomo veliko govorili. Vsak je gospodar svoje sodbe. De se originalu primerjati ne more, je gotova in mi sami to živo čutimo. Kdor je pa skusil boriti se z junaško krepostjo, z neizmernim bogostvam, z bistrotekočo besedo in silovitim duham ruskiga jezíka, je brez dvombe previžan, de prestavljenje iz njega v naše okorno narečje ni ravno igranje prazdnovavnih lenuhev, in ta bo ali z našim delam poterpljenje imel, ali pa — kar še viši in živejši želimo — predragim našim bravcam z boljšim postregel.

Verige krasne člen sim tvoj;
Kér jenjal si stvarí telesne,
Kér duhe si začel nebesne,
Si konce zvezal ti z menoj.

Vezilo svetov tak letečih,
Mejnik telosostvarenja,
Sredinopičje vsih živečih,
Začetna čerta božestva,
Gromovju z umam ukazaje,
S telesam prašno prenehaje,
Sim car, in rob, in červ in bog —
Pa tako čudovitno bitje
Od kod je prišlo? Jasen svit je,
De ni storitba lastnih rok.

Iztok življenja! Blag daritelj!
Ti duše moje duh in car!
Izdihlej tvoj sim, o živitelj!
Modrosti tvoje slavna stvar.
Pravici tvoji voljno bilo,
De smertno brezdno prehodilo
Nesmertno bitje moje bi;
De v smertnost je moj duh ovil se,
In skozi smert bi povratil se
V nesmertje tvoje večnosti.

Razmotrenju de duše moje,
O večni Bog nerazumljiv!
Mogoče ni clo sence tvoje
Načertati, moj čut je živ;
In kér dolžnost je slavodatka,
Vmerjočim pa krepost le kratka,
Drugač ne morem te častit',
Ko serce dvigati do tebe,
Pozabiti v stermenju sebe,
In blagodarne solze lit'.

J. Koseski.

Zamók in močir po senožetih in travnikih.

Mende vsak umen kmetovavec spozná resnico, de mora njive dobro gnojiti, ako hoče kmetijo si zboljšati in jo pri moči obderžati. Dovelj gnoja je tedaj potreba, de zemlja pešala ne bo; gnoja napravljati pa mora biti kaj živine; živinoreja potrebuje dovelj piče; dovelj in dobre piče pa le tisti prideluje, ki svojim senožetam pridno in pràv streže.

Sladke piče pridelovati si, naj bo tedaj poglavitna skerb kmetovavca; potem živino rediti, obilno gnoja napravljati si, in njive močno gnojiti. To so sicer znane resnice, vender le malokteri se popolnama po njih ravná. Dobre senožeti in travniki so tedaj jaka podpora kmetijstva.

Kmetija brez senožeti,
Je kot hrana brez solí.

Veči del kmetovavcov misli, de bi senožetam ne bilo druziga potreba, ko le pokositi jih vsako leto. Malo jih je, ki senožetam le nekoliko tega povernejo, kar od njih dobé. Tako ne gré, ljubi senožetniki! vsakdanja skušnja sleherniga učí, de se pri vsih rečéh na sveti, posébno pa pri kmetovanji tako godí, de kdor ne posódi, tudi tirjati nemore. Če ne boš zemlji dal, kar ji gré, tudi ona ti ne bo dala. Dober gospodar naj ima grablje, pa tudi vile, pravi star in resničen pregovor. Védi, de nobeni drugi potroški pri kmetíi se ti ne bojo tako hitro in tako gotovo poplačali, kakor tisti, ki jih boš na zboljšanje senožeti obernil.

K našimu unidan danimu poduku „kakó senožeti močiti“ pridenemo tukaj še nekoliko iz več skušinj nabranih drobtinc, namreč:

Kakó senožeti preobilne moče, ali močirja obvarvati, ali stoječi zamók jim odpraviti.

Tudi zató si je treba kaj prizadevati in dela se ne bati. Kakor je suša senožetam škodljiva, tako jim tudi škodje preobilna zaliv, še več pa vedno stoječi zamók; oboje je vzrok, de marsiktere zemlje pičlo ali pa celo nič ne rodé. Tukaj, kakor pri vsaki reči, mora biti priméra, kar je pràv. Komur voda senožeti preobilno zalíva, ali če mu jih vedni zamók in močir nadlegvata, naj iše preveliko močo odverniti in močir odtočiti. Kdor zna zamók odverniti, zboljša svoje senožeti, si pomnoží pridelkov in povzdigne vrednost svojiga zemljiša.

Na močirnih travnikih raste le slabo kislo senó, ktero se sploh konjsko senó imenuje; goveja živina, če ni izstradana, ne jé taciga senа. Odtočiš pa močir in zasuješ jame in neravne doline, kmalo ti bo na senožeti divja deteljica in druga sladka trava pognala, zlasti če jo še s kakšno drobno gnojnino potreseš.

Kakó senožeti preobilne moče obvarvati in stoječi zamók odtočiti?

Nar poprej je treba pregledati, odkod voda senožet zaliva? ali so studenci ali izviri verh senožeti, ki morebiti pod rušo nastopajo in na nižjim sveti zastajajo; ali pa voda iz tal izvira, ktera vedni zamók nareja.

Voda, ki verh senožeti izvira, se da lahkó po storjenih grabnih odverniti; težeje je pa močo odvračati, ki iz tal senožeti dêre, sosebno, če svet na nobeno stran ne visí. Kjer svet visí, je lahko delo po vodotocih vodo odpeljavati; *) kjer je pa svet raven, to je, če ni na nobeni strani na zdol, zasuj močirne jame, mokre nižave zasuj s pešeno zemljo, in zvišaj jih z zasipam saj toliko, de zamók odlesti zamore. Močiren svet ima večidel dobro in rodovitno zemljo pod seboj; se voda odtoči in zemlja osuší, bo gotovo pràv rodovitna postala. To se vé, de je treba taki zapušeni zemlji pomagati s potresanjem apna, pepela ali druzih drobnih in gnojnih reči, in kmalo bo začela sladko travo roditi osušena zemlja.

Če senožet tako nisko leží, de ni moč vode odtočiti, se vender da rušnja toliko posušiti, de bo na nji sladka piča izrastla; skopaj na nižavi naskriž po dva čevlja globoke grabne, ali če je treba, še globokeji; voda se bo po njih vsedla, in rušnja se bo čevelj na debelo osušila, ktero še s perstjo, ki si jo iz grabnov skopal, potreseš, ali pa še druge gnojne zemlje dopelješ. Vsak sam previdi, de take dela se dajo le ob času suhiga poletja, ali suhe jeseni doprinašati. Kér tedaj zamók in močir iz več vzrokov postaneta, naj jih odvračuje senožetnik, kolikor mu je moč, po umnosti, sosebno pa po našim v 13. listu Novic 1843. leta danim vodili. L—c.

Od kod imajo desetine, tlaka in gosposkini davki svoj začetek?

(Dalje.)

Tudi per Nemcih je nekaj enaciga bilo, že predenj so se v rimsko cesarstvo preselovati začeli. Vse ljudstvo namreč se je ločilo v proste in hlapce; in hlapci so od svojih gospodov prejéli pohištvo in kos zemlje, in so zató dajali davk v žiti, živini ali sukni; in ravno desetina je bila tudi navadna. Ko so nemški rodovi si osvojili dežele poprejšnjiga rimskiga cesarstva, namreč Francosko, Angleško, Španско in Laško, so nekaj per poprejšnji rimski napravi pustili, le de so namesto rimskiga cesarja in plemenitnikov nemški vojvodi in knezi stopili; nekaj so pa zemlje od noviga v vžitek ali v last (Lehen, Allodium) razdélili. Kralj ali poglavár je namreč svojim zvestim vojvodam, vojšakam in služabnikam veči déle podveržene zemlje v vžitek in sčasama tudi v last dal; in zató so mogli tudi s svojimi ljudmí mu vedno za službo ali za vojsko perpravljeni biti; so se pa tudi imenitniši od manjših posestnikov šteli; od tod se pišejo plemenitniki (žlahtni): knezi, grofi, baroni i. t. d., pa tudi grajšine in druge gospostva. Ti so nekaj zemljiš sebi perhranili (grajsko ali grajšinsko, Dominicale), nekaj spet med svoje vojšake in slu-

*) To sleherni vé, de voda le navzdol teče, ne pa v klanec.

žabnike razdelili (kmetijske zemlje, Rusticale), in taki kmetje so mogli dajati zató vsako leto od perdelka deseti del (desetino, Zehend), in še drugo (kazinj), tudi v denarjih plačevati (davk), in svojim gospodam per obdelovanji grajskih zemljíš pomagati (tlako delati). Nekaj teh zemljíš je bilo danih le v vžitek na živòt, ali za celi rod; nekaj pa tudi pràv v last; in v spomín, de viši lastnik ali posestnik zemlje je le gospód, je per spremémbi gospodarja se tudi moglo nekaj odrajtovati (deséti, dvajseti denár, prepisnína); gospod je pa zató svojiga kmeta per njegovim posestvi in njegovi pravici varovati obljubil. Semtertje pa za kmeta ni bilo tako dobro, ker je svojimu gospodu, kakor pravijo, s svojim živôtam lastin (leibeigen) bil. Taki niso smeli brez posebniga gospodoviga dovoljenja stanú spremeniti, ne se ženiti, in kar je kterikrat zemlja več rodila, ni bilo toliko njim, kakor gospodu v dobiček; le svoj živež so per zemljiši imeli. —

(Dalje sledí.)

Popis perve sadne razstave v Ljubljani.

(Dalje.)

Grega Sedušak, kmet iz Tujinc je dal v razstavo 8 plemén hrušk, 37 plemén pa jabelk, med kterimi je bilo pràv veliko žlahtnih. Sedušak se je pri letašnji razstavi med kmeti nar bolj obnesel in očitno pokazal, de po pravici zasluži sreberno svetinjo, ktero mu je kmetijska družba pred 3 leti v hvalo pridne sadjoreje podelila. Oče in sin sta pridna sadjorejca. — Gosp. Janez Smuk, veliki župan na Verhniki je poslal 3 lepe bučnike, gosp. Juri Freiberger iz svojiga verta v Ljubljani 4 pleména žlahtniga grojzdja. Kar razstavo grojzdja vtiče, sta se častitljivi gosp. Valentin Kodre, vredno izslužení fajmošter iz Goč, in pa gosp. Janez Ferjančič, posestnik ravno od ondod, nar bolj obnesla. Lepo je bilo viditi 28 plemén večidel nar žhlahtnejšiga grojzdja, ki ga Ipavska dolina rodí, in res s posebnim veseljem so ljudljé viseče grojzde ogledovali in imena mnogih plemén prebirali. Kmetijska družba je obéma gospodama pràv hvaležna, de sta na ogled poslala razniga Ipavskiga grojzdja, ki so nam ga častit. gosp. Vertovc v „Vinoreji“ popisali in ki nam za letašnjo razstavo niso mogli nič poslati, zató kér tačas niso domá bili, ampak pri velikim kmetijskim zboru v Gradci. — Gosp. Ferdinand Šmidt iz Šiške so razstavili 31 plemén večidel nar žlahtnejših jabelk, 5 plemén ravno tacih hrušk in eno pleme jesenskih breskev. Kdor si na spomlad kaj žlahtnih cepičev za svoj vert želí, naj se brez vse skerbí oberne na prijazniga gospoda Šmida v Šiški: dali mu jih bojo brez plačila in z velikim veseljem kakoršniga pleména si bo le vošil. — Gosp. Franc Souvan, kupec in posestnik v Ljubljani nam iz svojiga verta za gradam, ki je poln sadnih lepih dreves, letas niso nič druziga mogli poslati, kot 4 šporglje (Königsgeschenk von Neapel), kér so pràv slabo letino imeli; so pa obljubili prihodnje leto z Božjo pomočjo več pridelka pokazati. —

(Dalje sledí.)

Dopis iz Šmartna pri Litíi.

5. Lístopada.

Tudi v naši okolici letas ne le korún, temuč tudi drugi sadeži, posebno pa repa in zelje gnjijejo, pa ne povsod enako. Po višavah, kakor postavim v Štangi, na Prežganji in na Jančjim je korúnova bolezen hujši, ko po nižavah. V Šmartni se je pokazalo, de tisti korún, ki je bil spomlad zadosti zarano (pricajti) *) in globoko v zemljo podoran, se je bolj pri zdravji ohranil, *) kakor pa tisti, ki je bil pozneje in plitvo vsajen. Naši farovški so ga bili skorej nar bolj zarano in pràv globoko na veliko njivo podorali, in je, hvala Bogú! zdrav ostal.

Kar pa repo in zelje per nas zadene, tega nam je dosti proč prišlo, in repa je enaka spridenimu jabelku, ktera je od zunaj lepa viditi, od znotraj je pa polna nekake smerkeljnu enake vode in smerdljive gnjilobe, tako, de si mora človek, berž ko jo poduha, nos zatisniti.

Letas se ne da skorej nobeno sadje dolgo ohraniti, kako bo pa z novim vinam? Že marsikteriga vinorednika smo slišali rêči, de se letašno vino vleče; torej pa tudi z njim močno vun rijejo, in ga kupcam ponujajo. **)

J. O. Lepstanski.

*) Kér lani clo nič zime ni bilo, je bilo zgodno sajenje pràv, sicer pa je škodljivo. Kmetovavec ne sme tedej le na letni čas, temuč tudi na vreme letniga časa gledati. Med zimo in zimo, med spomladjo in spomladjo, je velik razloček.

*) Tudi po več drujih krajih Krajnskiga je bila letas taka.

**) Nadjamo se, de bo to le prazna skerb, de se hoče vino pokaziti, kakor so tudi na Estrajškim letas nekteri voherniki hrup zagnali in rekli, de letašnje vino ne bo pred 3 leti za piti. Kupcí hočejo s takim hrupam ceno vina ponižati: tode naši vinoredniki na Dolenskim se ne dajo premotiti, zakaj letas je cena vina povsod na pol viši kot lani. To pa moramo rêči, de vzrok sedanje dragote nam nič kaj v glavo ne gré, in de bi pràv radi imeli, ko bi nam vedil kdo to na tanjko razjasniti. Ali je samo korúnova gnjiloba vsiga tega kriva? Vredništvo.

Oglas

milostljiviga Ljubljanskiga kneza in škofa zastran Alojzjevša ***).

Anton Alojzi Wolf

po Božji in apostoljskiga stola milosti

knez in škof Ljubljanski

Njih ces. kr. apost. Veličanstva pravi skrivni svetovavec i. t. d.

celi častítljivi duhovšini Ljubljanske škofije

na znanje.

Kar sim v leti 1824 svojo viši pastirsko službo nastopil, je bila vseskozi moja posebna skerb, de bi vedno zadosti in verlih mladenčev za duhovski stan svoje precej razširjene škofije dobival.

Kér je popred, in še kratko pred mojim nastopam take mladosti le po malim bilo in za potrebe škofije ne zadosti, so prišle pa potem nektere leta, v kterih se je toliko domačih mladenčev po dokončanih modroslovskih šolah za bogoslovstvo in sprejemo v škofijsko duhovšnico glasilo, de jih nisim mogel vsih vzeti, in de mi je lahko bilo med njimi voliti, in le tiste vzeti, kteri so mi bili zastran posebniga šolskiga izobraženja in očitniga poklica v duhovski stan od takih mož hvaljeni, ki so jih bolj na tanjko poznali.

To močno tišanje domače mladosti k učenju bogoslovstva je vonder le kratek čas terpélo; zakaj kmalo potem skozi nekaj let se jih je spet manj k njemu glasilo, tako sicer, de sim med njimi komej ali pa še ne vsako leto potrebno število dvajset takih mladenčev našel, ktere bi bil s popolnama ali saj z zadosti mirnim sercam v duhovšnico za učenje bogoslovstva vzeti mogel.

Kakor pa od ene straní vse ravnanje dandanašnjiga časa mladenčam le malo prejetniga ponuja, de bi se poklicu vdali, ki razun večidel pičlih prihodkov povsod na težave in zaderžke zadeva, — tako je od druge straní, kér ubožnost ljudstva na deželi vedno veči prihaja, manj premožnim ali clo ubožnim učencam zmirej težeje, dolgoletne šole izdelovati, ki se za vstop v duhovšnico terjajo; kar večletna skušnja očitno kaže, po kteri se vidi, de iz ubožniših krajev škofije le malo mladenčev v šole pride.

***) Po obljubi 45. lista in po dovoljenji milostljiviga kneza in škofa podamo bravcam od častitljiviga gosp. P. Hicingerja poslovenjeno pismo, s kterim so Njih Ekscelencija osnovo mladenšnice v nemškim jeziku na znanje dali.

Vredništvo.

In če bi ravno vse te okolišine krajnsko mladost ne žaderževale v šole se podati, se vonder ne more tajiti, de ubožniši mladenči, ki so iz dežele v mesto učit se prišli, zastran stanovanja, živeža in varstva se pogosto v takih nadlogah znajdejo, de jih mora zares težko stati, se tudi per dobrih darovih in zmožnostih duha na visokeji stopnjo vednosti povzdigniti, enakomerno omikanje serca in uma doseči, si nekoliko priljudne vunanje obnaše perlastíti, in čistost zaderžanja ohraniti, kakor se za sprejemo v duhovšnico in duhovski stan terjati mora.

Ali morebiti ni taka? Ali ne vidimo prav pogostama z veliko žalostjo, de zavolj imenovanih nadlog marsiktera bistra glava, marsiktero dobro sercé sčasama čisto na malo pride? — de zboljšanje serca tolikrat zraven razbistrenja uma zastaja, in de omikanje unanjiga zaderžanja se čisto v nemar puša? — In kako bi tudi moglo drugači biti, kér učencam očetovske oskerbljivosti in lepiga napeljevanja zvunej šole, posebniga prečuvanja in vredovanja njih posamesniga učenja, skerbniga varvanja in ravnanja njih vsakdanjiga društva, modriga berzdanja in čišenja njih nagnjenj in term, svarjenja in strahovanja nerodnost in napák, ki se nad njimi kažejo, z eno besedo vsiga tega, česar je za pravo izrejo in splošno omikanje mladiga človeka potreba, v tacih okolišinah clo clo pomanjkuje.

Na ti reči je preveč ležeče, de bi jez ne bil resno premišljeval, kako bi se dal za moji viši pastirski vodbi zročeno škofijo ne samo zadosten, temuč tudi prav izobražen duhovni zarod, kakor ga njegovi visoki namen in pa sedanji čas potrebuje, tudi za prihodnje čase oskerbeti; kako bi se tudi nar bolj revnimu mladenčiku, ako se posebni darovi duha in pravo nagnjenje k duhovnimu stanu v njim najdejo, pot v šole odperla, ktero mu revšina zapira; — kako bi se drugim brihtnim, manj ubožnim in v bogoslovstvo namenjenim učencam doséga njih poklica polajšala; — kako bi se skozi dolgoletne predšole, kjer tolikrat malopridna družba misel za duhovni poklic polagama skazí, mladenči z lepo keršansko izrejo za ta poklic ohranili, de bi — čeravno ne vsi — saj večidel izmed njih tisto dognano omiko v mnogih vednostih dosegli, brez ktere duhoven našiga časa dostikrat clo ne more biti, de se neveri in puhli učenosti z vredno dostojnostjo ustavljati vé.

(Dalje sledí.)

Žalostna prigodba v Idrijskim rudniku.

(Dopis iz Idrije.)

V torik po vsih svetih (3. Listopáda) nas je grozna nesreča zadela. Kmalo po polnoči osledita dva čuvaja ogenj v jami, *) kjer rudo kopljejo, kjer pa ravno nobeniga delavca ni bilo. Vùn si pomagata, in to na znanje dasta. —

Urno, urno gré nekaj mož in jamnih gospodov v jamo. Pa še niso do ognja, se že tak dìm proti njim pervalí, de jih le zadušiti hoče, zatorej se vernejo. Štirje, ki hočejo ogenj venderle viditi, pa grejo globokejši v jamo, tode tudi v smert.

Ko jih le noče vun biti, se podá več rudárjev (knapov) za njimi, jim pomagati, če se jim je kaj permerilo, pa tudi ti ne pridejo vsi vùn. — Strupeni dim jih večidel tako omami, de ne morejo ne naprej, ne nazaj.

Spét drugi serčni knapi se jim na pomoč v globočíno jame spusté, in jih začnejo spravljati na dan. Nesreča se kmalo po vsim mestu razglasi. Ljudjé vsi prestrašeni od vsih straní vkupej leté. Tudi duhovni in zdravniki so bili berž perpravljeni duhovno in telesno pomoč nesrečnim skazati, in so tudi storili, kolikor jim je bilo mogoče. Nekaj so jih k življenju obudili, trije jim, ko so jih v sveto olje devali, v rokah umerjejo, sedem jih je bilo že práv mertvih iz jame izlečenih, sedem jih je pa še noter ostalo, ko že niso mogli več do njih. Sedemnajst jih je tedej smert storilo, šest neoženjenih in enajst oženjenih, ki so ravno toliko vdóv in 24 otročičev zapustili.

Milo je bilo viditi, ko so mertve po hišah raznašali; britko slišati, ko je vse jokalo, ne le otroci in žene, očetje in matere, bratje in sestre rancih, ampak tudi drugi ljudjé.

V četertik po vsih svetih je bil pogreb. Posamesni duhovni so šli s pogrebci po vsaciga merliča posebej; potlej pa so vsi vkupej vse na pokopališe v svetiga Križa cerkev spremili.

Taciga pogreba še ni bilo v Idrii. Deset merličev z rudárskimi znamnji na vsaciga trugi, je po šest in šest knapov po versti nêslo, šestnajst pa jih je z jamnišarcami (jamskimi lampcami) za vsakim svetilo, vsi v pražnični knapovski obleki. Pred merliči in duhovni so šli vsi šolarji in šolarce, zadaj pa vsa vsa gospôda in dolga, dolga versta druzih ljudí. Zvonilo je z vsimi per vsih štirih cerkvah, tudi velki zvon v sv. Barbare visokim zvoniku, ki vsak delavnik knape že ob tréh zjutrej budí, je žalostno bučal in pél.

Pokopali so vsih deset v eno jamo. — Toliko merličev v eni jami v štric viditi, ki so štiri dni poprej sami zdravi na grobeh svojih rancih molili, to je vse tako ginilo, de ni bilo suhiga očesa viditi in de je hotlo vsakimu serce v solzah vtoniti. Čestiti gospod tehant bi bili ob ti posebni perložnosti radi neke besede mile tolažbe govorili, pa niso si upali; še le v nedeljo potem so svojim še ginjenim poslušavcam živo in ljubeznivo povedali, kar so jim na grobu povedati želeli, in kar gotovo ne bo brez sadú ostalo.

*) V rudnikih ali rudarskih jamah se dostikrat notranji sopári (gazovi) vnamejo in hud ogenj napravijo; taka je bila mende tudi v Idrii. Vredništvo.

Urno, kaj je noviga?

(„Popotnik“) krajnska pesem, ki so jo gosp. Jožef Legat, uradnik pri c. k. dvornim računstvi in rojen Ljubljančan, 9. dan tega mesca pri neki imenitni veselici na Dunaji vpričo več sto ljudí peli, je poslušavcam tako dopadla, de glasne hvale in luskanja z rokami pred konca ni bilo, dokler je niso še enkrat zapeli. Gospod Ž—r, ki so nam to novico oznanili, práv zlo obžalujejo, de se dosihmal še noben Krajnc ni dela lotil, krajnskih pesem z napevi (vižami) vred na svitlo dati.

Današnjimu listu je perdjana 25. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 14. Listopáda. gold.	kr.	V Krajnju 11. Listopáda. gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	31	2	20
1 » » banaške	3	—	2	30
1 » Turšice	1	36	1	32
1 » Soršice	—	—	1	50
1 » Rèži	1	48	1	37
1 » Ječmena	1	16	1	16
1 » Prosa	1	15	1	16
1 » Ajde	1	6	1	3
1 » Ovsa	—	51	—	50

Vrednik *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik *Jožef Blaznik* v *Ljubljani.*